

Tarih Okulu Dergisi (TOD)	Journal of History School (JOHS)
(2026), 19(84), 4706-4730	
Özgünlük kontrolü	Authenticity process
	
http://dx.doi.org/10.29228/joh.89066	
Makale türü: Araştırma makalesi	Article type: Research article
Geliş tarihi 25.12.2025	Submitted date
Kabul tarihi 27.07.2026	Accepted date
Elektronik yayın tarihi 22.10.2026	Online publishing date
Atıf Bilgisi / Reference Information	
Narin, R. (2026). Halkevlerinin Köycülük Şubesi Faaliyetleri ve Kırsal Kalkınmaya Katkıları: Ağrı Halkevi Örneği (1932-1951). <i>Journal of History School</i> , 84, 4706-4730.	

HALKEVLERİNİN KÖYCÜLÜK ŞUBESİ FAALİYETLERİ VE KIRSAL KALKINMAYA KATKILARI: AĞRI HALKEVİ ÖRNEĞİ (1932–1951)¹

Resül NARİN²

Öz

Bu çalışma, Cumhuriyet'in erken döneminde Halkevleri bünyesinde yürütülen köycülük faaliyetlerini, kırsal kalkınma politikaları bağlamında ele almakta ve bu faaliyetlerin yerel düzeydeki uygulamalarını Ağrı Halkevi örneği üzerinden incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi tarafından gerçekleştirilen faaliyetleri ortaya koymak, bu faaliyetlerin kırsal yaşamın toplumsal ve kültürel açıdan dönüştürülmesine katkısını değerlendirmek ve uygulama sürecinde karşılaşılan güçlükleri belirlemektir. Araştırmada, nitel yöntem benimsenmiş; Cumhuriyet Arşivi belgeleri, Halkevleri yayınları, süreli yayınlar ve dönemin resmî raporları esas alınmıştır. Bu kaynaklar, betimsel ve analitik yöntemle değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda, Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin köy gezileri, eğitim faaliyetleri, sağlık ve sosyal yardım çalışmaları ile kırsal alanda toplumsal dönüşümü desteklemeye yönelik önemli girişimlerde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu faaliyetler, Cumhuriyet'in eğitim ve kültür politikalarının kırsal alana ulaştırılması bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte, coğrafi şartlar, ulaşım yetersizliği, ekonomik kısıtlılıklar ve kurumsal kapasite eksiklikleri nedeniyle bu faaliyetlerin planlanan ölçekte ve sürdürülebilir biçimde gerçekleştirilemediği görülmüştür. Çalışma, Halkevlerinin kırsal kalkınma sürecindeki rolünü yerel bir örnek üzerinden ortaya koyarak, Cumhuriyet'in erken dönem köy politikalarının uygulama boyutuna dair literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Halkevleri, Köycülük Şubesi, Kırsal Kalkınma, Ağrı Halkevi, Cumhuriyet Dönemi.

¹ Bu çalışmada etik kurul onayı gerekmemektedir

² Dr., Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Daire Başkanı, resulnarin@gmail.com Orcid: 0000-0003-3702-6880

Ruralism Branch Activities of the People's Houses and Their Contribution to Rural Development: The Case of the Ağrı People's House (1932–1951)

Abstract

This study examines the ruralism activities carried out within the framework of the People's Houses during the early Republican period and evaluates their contribution to rural development through the case of the Ağrı People's House. The main aim of the study is to identify the activities carried out by the Ruralism Branch of the Ağrı People's House, assess their contribution to the social and cultural transformation of rural life, and determine the challenges encountered during their implementation. The research adopts a qualitative methodology based on archival documents, official reports, periodicals, and publications of the People's Houses. These sources are analysed using descriptive and analytical methods. The findings reveal that the Ruralism Branch of the Ağrı People's House played an important role in supporting social transformation in rural areas through village visits, educational programmes, health services, and social assistance activities. These activities were significant in extending the Republic's educational and cultural policies to rural areas. However, geographical conditions, transportation difficulties, economic limitations, and institutional constraints prevented these activities from achieving fully planned, systematic, and sustainable outcomes. By focusing on a local case study, this research contributes to the literature by providing insights into the practical implementation of rural development policies in early Republican Türkiye.

Keywords: People's Houses, Ruralism Branch, Rural Development, Ağrı People's House, Early Republican Period.

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren köy ve köylü meselesi, toplumsal yapının temel sorun alanlarından biri olarak dikkat çekmiştir. Nüfusun büyük bir kısmının kırsal alanlarda yaşadığı Anadolu coğrafyasında, köylerin sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan geri kalmışlığı devletin modernleşme çabalarının önündeki en önemli engellerden biri olarak görülmüştür. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yeni rejimin temel hedeflerinden biri, toplumu bütün unsurlarıyla dönüştürmek ve modern bir ulus-devlet inşa etmek olmuştur. Bu doğrultuda köy ve köylü, Cumhuriyet ideolojisinin yayılması ve köklü bir toplumsal dönüşümün gerçekleştirilmesi açısından merkezi bir konuma yerleştirilmiştir (Gürallar Yeşilkaya, 2003, s. 104).

Cumhuriyet yönetimi, köylünün sadece ekonomik açıdan değil; aynı zamanda kültürel, eğitsel ve zihinsel bakımdan da dönüştürülmesini hedeflemiştir. Mustafa

Kemal Atatürk'ün “köylü milletin efendisidir” sözü, yeni rejimin köylüye attığı değerin simgesel bir ifadesi olmakla birlikte, bu söylemin pratikte karşılık bulabilmesi için kurumsal yapılar aracılığıyla desteklenmesi gerekmektedir. Bu ihtiyacın bir sonucu olarak 1932 yılında Halkevleri kurulmuş ve kısa sürede ülke genelinde yaygın bir teşkilat ağı oluşturulmuştur (Çeçen, 1990, s. 139; Özçelik, 2025, s. 513). Halkevleri, Cumhuriyet'in kültür ve eğitim politikalarının taşrada uygulanmasında en önemli araçlardan biri hâline gelmiştir.

Halkevleri, kuruluşundan itibaren yalnızca şehir merkezlerine yönelik faaliyetler yürütmemiş, köylere ulaşmayı ve kırsal kesimi dönüştürmeyi temel hedeflerinden biri olarak belirlemiştir. Bu bağlamda Halkevleri bünyesinde oluşturulan dokuz ana şubeden biri olan Köycülük Şubesi, kırsal alanlara yönelik çalışmaların yürütülmesinde özel bir yere sahip olmuştur. Köycülük Şubesi, köylerin sosyal, sağlık ve estetik bakımdan geliştirilmesi; köylü ile kentli arasındaki dayanışma duygularının güçlendirilmesi; köylünün Cumhuriyet rejimiyle bütünleştirilmesi ve modern yaşam biçimlerinin tanıtılması gibi çok yönlü görevler üstlenmiştir. Özellikle 1950 öncesi Türkiye'nin demografik yapısı göz önünde bulundurulduğunda, Köycülük Şubesi'nin Halkevleri içindeki en geniş faaliyet alanına sahip birimler arasında yer aldığı görülmektedir.

Halkevleri aracılığıyla yürütülen köycülük faaliyetleri, yalnızca teorik bir modernleşme projesi değil; aynı zamanda sahada uygulamaya dayalı bir toplumsal dönüşüm girişimi olarak şekillenmiştir. Köy gezileri, okuma-yazma kursları, tarım ve hayvancılığa yönelik eğitimler, sağlık ve temizlik konularında verilen bilgiler, bayram kutlamaları ve temsil faaliyetleri bu uygulamaların başlıca örneklerini oluşturmuştur. Bununla birlikte Halkevleri, köylünün devletle olan ilişkilerinde aracı bir rol üstlenmiş; bürokratik işlemlerin takibi, dilekçelerin yazılması ve asker ailelerine yönelik yardımlar gibi pratik faaliyetlerle köylünün günlük hayatına doğrudan temas etmiştir.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Ağrı, Cumhuriyet'in ilk yıllarında sosyo-ekonomik ve kültürel bakımdan devletin en fazla önem atfettiği bölgelerden biri olmuştur. Coğrafi şartların zorluğu, ulaşım imkânlarının sınırlılığı, ekonomik yetersizlikler ve eğitim düzeyinin düşüklüğü, bölgede yürütülecek köycülük faaliyetlerinin önemini artırmıştır. Bu nedenle Ağrı Halkevi ve bünyesinde kurulan Köycülük Şubesi, Cumhuriyet'in kırsal kalkınma ve kültürel bütünleşme politikalarının sahadaki uygulayıcılarından biri olarak dikkat çekmektedir.

23 Şubat 1934 tarihinde açılan Ağrı Halkevi, kısa süre içerisinde Dil ve Edebiyat, Spor, Sosyal Yardım ve Köycülük Şubeleriyle faaliyete geçmiştir. Özellikle Köycülük Şubesi hem merkez kazada hem de ilçelere bağlı köylerde düzenlediği geziler ve faaliyetlerle köylüyle doğrudan temas kurmuştur. Bu temaslar

aracılığıyla köylülerin talepleri dinlenmiş, Cumhuriyet rejiminin temel ilkeleri anlatılmış ve köylülerin tarım, hayvancılık, sağlık ve eğitim alanlarında bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır (Tunç, 2018b, ss. 41-42). Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin faaliyetleri, bölgenin kendine özgü sosyal yapısı nedeniyle ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Halkevlerinin köycülük politikalarının yerel düzeydeki yansımalarını Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi örneği üzerinden incelemektir. Çalışmada, Köycülük Şubesi'nin kuruluşu ve teşkilatlanması, yürütülen faaliyetler, köy gezileri, kurslar ve somut uygulamalar ele alınmakta; ayrıca CHP müfettişleri tarafından hazırlanan teftiş raporları ışığında şubenin etkinliği ve karşılaştığı sorunlar değerlendirilmektedir. Araştırma, Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin Cumhuriyet ideolojisinin kırsal alanda yaygınlaştırılmasındaki rolünü ortaya koymayı ve Halkevleri çalışmalarının yerel ölçekteki sınırlarını ve imkânlarını tartışmayı hedeflemektedir.

Bu yönüyle çalışma, hem Halkevleri literatürüne yerel bir örnek kazandırmakta hem de erken Cumhuriyet döneminde köy ve köylü politikalarının pratikte nasıl uygulandığını göstermesi bakımından tarih yazımına katkı sunmaktadır.

Halkevleri ve köycülük faaliyetleri üzerine yapılan çalışmalar genellikle merkezi politikalar ve Batı Anadolu örnekleri üzerinden ele alınmıştır. Doğu Anadolu'da, özellikle Ağrı gibi sosyo-politik açıdan hassas bir bölgede köycülük şubelerinin yerel uygulamalarını ele alan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Halkevlerinin Kuruluşu ve Cumhuriyet İdeolojisi İçindeki Yeri

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş süreci, yalnızca siyasal bir rejim değişikliğini değil, aynı zamanda toplumsal yapının köklü bir biçimde dönüştürülmesini hedefleyen kapsamlı bir modernleşme hamlesini ifade etmektedir (Gökçe, 2019, s. 2339). Cumhuriyet yönetimi, gerçekleştirilen inkılapların kalıcı olabilmesi için bu değişimleri benimseyen, içselleştiren ve kuşaktan kuşağa aktarabilecek bir toplum yapısının oluşturulmasını zorunlu görmekteydi. Bu doğrultuda eğitim, kültür ve toplumsal bilinçlendirme faaliyetleri devlet politikalarının merkezinde yer almış; Halkevleri bu politikanın en önemli araçlarından biri olarak ortaya çıkmıştır.

Halkevleri, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kültür ve eğitim alanındaki hedefleri doğrultusunda, halkın yeni rejimin değerleriyle buluşturulması amacıyla kurulmuştur. Yapılan hazırlıkların ardından ilk Halkevleri 19 Şubat 1932 tarihinde, aralarında Ankara, İstanbul ve İzmir gibi merkezlerin de bulunduğu 14 şehirde açılmıştır (Milliyet, 20 Şubat 1932, ss. 1-5; Akşam, 20 Şubat 1932, s. 4;

Toksoy, 2007, s. 42; Olgun, 2008, s. 17). Bu tarih, Cumhuriyet'in kültürel ve toplumsal inşa sürecinde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Halkevleri, kısa süre içerisinde yalnızca büyük şehirlerde değil, taşra ve kırsal alanlarda da yaygınlaşarak Cumhuriyet ideolojisinin ülke sathına yayılmasında etkili olmuştur.

Halkevlerinin kuruluşundan sonra geçen kısa süre içerisinde, Halkevi bulunmayan il ve ilçelerde de bu kurumların açılması yönünde yoğun bir talep oluşmuştur. Yerel yöneticiler ve aydınlar, bölgelerinde bir Halkevi açılmasını hem kültürel gelişmişliğin bir göstergesi hem de devletle kurulan bağın güçlenmesi açısından önemli görmekteydi. Bu durum, Halkevlerinin hızlı bir şekilde yaygınlaşmasını sağlamıştır. Nitekim 1933 yılında 55 olan Halkevi sayısı, 1934'te 80'e, 1935'te 103'e, 1936'da 136'ya, 1937'de 167'ye ve 1938'de 210'a ulaşmıştır. İkinci Dünya Savaşı yıllarına gelindiğinde bu artış daha da hızlanmış; 1939'da 373 olan Halkevi sayısı 1944'te 406'ya, 1945 yılında ise 455'e yükselmiştir (Akşam, 24 Şubat 1934, s. 1; Ulus, 21 Şubat 1937, s. 1; CHP, 1944, s. 3; CHP, 1945, s. 3; CHP, 1946, s. 5). Bu rakamlar, Halkevlerinin Cumhuriyet dönemi kültür politikaları içindeki merkezi konumunu açıkça ortaya koymaktadır.

Halkevlerinin ideolojik arka planında, yeni bir "Cumhuriyet toplumu" inşa etme düşüncesi yer almaktaydı. Bu inşa sürecinde halkın eğitilmesi, millî kültürün geliştirilmesi ve modern yaşam tarzının yaygınlaştırılması temel hedefler olarak belirlenmişti. Ancak bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, dönemin demografik yapısı dikkate alındığında, yalnızca şehir merkezleriyle sınırlı bir faaliyet alanı üzerinden mümkün değildi. Zira erken Cumhuriyet döneminde Türkiye nüfusunun büyük bir bölümü köylerde yaşamaktaydı (Gürallar Yeşilkaya, 2003, s. 104). Dolayısıyla ülkenin kalkınması ve imarı, doğrudan köyün imarı ve köylünün dönüştürülmesiyle ilişkilendiriliyordu.

Cumhuriyet yöneticilerine göre köy kalkınmadan memleketin kalkınması mümkün değildi. Bu anlayış, Halkevlerinin faaliyet alanlarını belirlerken köylere ve kırsal kesime özel bir önem verilmesine yol açmıştır. Halkevleri aracılığıyla köylere eğitim, sağlık, tarım ve kültür alanlarında yeni bilgiler ulaştırılması; köylünün devletle olan bağının güçlendirilmesi ve Cumhuriyet rejiminin köylerde de benimsenmesi amaçlanmıştır (Erdoğan, 2021, s. 227). Bu yönüyle Halkevleri, yalnızca birer kültür kurumu değil, aynı zamanda devletin köylüyle doğrudan temas kurmasını sağlayan ideolojik ve sosyal araçlar olarak işlev görmüştür.

Sonuç olarak Halkevlerinin kuruluşu, Cumhuriyet'in toplumsal dönüşüm hedeflerinin somut bir yansımasıdır. Bu kurumlar, şehirli ve köylü ayrımı

gözetmeksizin toplumun tüm kesimlerini Cumhuriyet idealleri etrafında birleştirmeyi amaçlamış; özellikle nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köylü kitleleri dışlamadan yeni bir toplum inşasını hedeflemiştir. Bu yönüyle Halkevleri, erken Cumhuriyet döneminin eğitim, kültür ve köycülük politikalarının keşiştiği en önemli kurumsal yapılardan biri olmuştur.

Halkevlerinin Köycülük Şubesi ve Erken Cumhuriyet Döneminde Kırsal Politika

Türkiye’de köycülük düşüncesinin kurumsal bir çerçeveye kavuşması Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiş olmakla birlikte, bu düşüncenin kökenleri Osmanlı Devleti’nin son yıllarına kadar uzanmaktadır (Örmecioğlu, 2019, s. 730). Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrasında köy ve köylü sorunlarına yönelik artan ilgi, aydınlar arasında köycülük temelli bazı girişimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda Türk Ocakları bünyesinde faaliyet gösteren ve Köycüler Cemiyeti adıyla örgütlenen küçük bir grubun köylere eğitim ve sağlık yardımı ulaştırmaya yönelik çalışmaları, Cumhuriyet öncesi dönemde köycülük fikrinin ilk örnekleri arasında yer almaktadır. Aralarında Reşit Galip ve Halide Edip Adivar gibi isimlerin bulunduğu, ağırlıklı olarak tıp doktorlarından oluşan bu grubun faaliyetleri sınırlı kalmış ve geniş kitleler üzerinde etkili olamamıştır.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında köy ve köylüye yönelik ilgi, daha çok söylem düzeyinde kalmıştır. Mustafa Kemal Atatürk’ün 1922 yılında dile getirdiği ve sonrasında sıkça tekrarlanan “köylü milletin efendisidir” sözü, köylünün yeni rejim içerisindeki yerini vurgulamakla birlikte, bu dönemde köycülük politikalarının henüz sistematik bir yapıya kavuşmadığını göstermektedir (Emgili, 2021, s. 197). Köy sorunlarının çözümüne yönelik daha planlı ve kurumsal çalışmalar, Halkevlerinin kuruluşuyla birlikte ivme kazanmıştır.

Halkevleri, Cumhuriyet’in kültür ve eğitim politikalarının taşra ve kırsal kesime yayılmasını amaçlayan en önemli kurumlardan biri olarak, köycülük çalışmalarını merkezî bir konuma yerleştirmiştir. Halkevlerinin organizasyon yapısında yer alan dokuz ana şubeden birinin doğrudan “Köycülük Şubesi” olarak belirlenmiş olması, köy ve köylü meselesine verilen önemin açık bir göstergesidir (Balkılıç, 2023, s. 213; Kabagöz, 2024, s. 254). Bu durum, köycülüğün Halkevleri bünyesinde tali bir faaliyet alanı değil, aksine temel çalışma sahalarından biri olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Köycülük şubesi, hitap ettiği insan kitlesinin büyüklüğü ve faaliyet alanının genişliği bakımından Halkevlerinin en kapsamlı şubesi olmuştur. Erken Cumhuriyet döneminde Türkiye nüfusunun büyük bir bölümünün köylerde yaşadığı dikkate alındığında, köycülük şubesine verilen önemin demografik

gerçekliklerle doğrudan ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Halkevleri, şehir merkezlerinde yürütülen kültürel, eğitsel ve sanatsal faaliyetlerin köylere de taşınmasını gerekli görmekte; bu sorumluluğu büyük ölçüde köycülük şubesi aracılığıyla yerine getirmekteydi (Duman, 2013, s. 268; Olgun, 2010, ss. 514-516).

Halkevleri yönergesinin 104. maddesinde köycülük şubesinin görevleri açık bir şekilde tanımlanmıştır. Buna göre şubenin temel amacı, köylerin sosyal, sağlık ve estetik açılardan gelişmesini sağlamak ve köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve dayanışma duygularını güçlendirmektir. Bu hedef doğrultusunda Halkevleri üyelerinin sık sık köylere gitmeleri, uygun zamanlarda törenler ve etkinlikler düzenlemeleri, köylüyü bilgilendirici temsiller sunmaları ve belirli köyleri “örnek köy” olarak seçerek diğer köylere model oluşturmaları öngörülmüştür. Böylece köycülük şubesi, yalnızca eğitim faaliyetleriyle sınırlı kalmayan, köy yaşamının bütününe kapsayan bir kalkınma anlayışını benimsemiştir (Çeçen, 1990, s. 127; CHF, 1932, ss. 19-20; CHP, 1942, s. 14).

Köycülük şubelerinin faaliyetleri, köylerin toplumsal ve kültürel yapısının dönüştürülmesine yönelik çok yönlü bir çaba olarak dikkat çekmektedir. Bu çerçevede köylere düzenlenen geziler, Halkevlerinin en önemli etkinlikleri arasında yer almıştır. Özellikle havalanın elverişli olduğu dönemlerde gerçekleştirilen bu geziler sırasında köylülerle birebir temas kurulmuş, onların günlük yaşamlarına doğrudan temas eden çalışmalar yürütülmüştür. Temsil şubesi ile işbirliği yapılarak köylerde tiyatro gösterileri düzenlenmiş; dersane ve kurslar şubesiyle birlikte okuma-yazma kursları açılarak köylünün eğitim seviyesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir (Civci, 2013, s. 56).

Köycülük şubesi üyeleri, köylünün kültürel gelişimini yalnızca sosyal bir görev olarak değil, aynı zamanda millî bir sorumluluk olarak değerlendirmiştir. Erken Cumhuriyet döneminin yönetici kadroları ve aydınları arasında hâkim olan inkılâp ideolojisini toplumun tüm kesimlerine yayma düşüncesi, köycülük çalışmalarının temel motivasyon kaynaklarından biri olmuştur. Bu bağlamda köy, modernleşmenin en yavaş ilerlediği alan olarak görülmüş; köycülük şubeleri bu süreci hızlandırmayı amaçlayan bir araç olarak kullanılmıştır (Karaömerlioğlu, 2006, s. 60).

Halkevlerinin köycülük şubeleri aracılığıyla kırsal alandaki öğretmenlerle de yakın bir işbirliği kurulmuştur. Halkevleri, köylerde görev yapan öğretmenleri doğal üye olarak kabul etmiş ve onların köylünün eğitiminde daha etkin rol alabilmeleri için destek sağlamıştır. Bu işbirliği, hem Halkevlerinin köylere nüfuz etmesini kolaylaştırmış hem de öğretmenlerin köy yaşamındaki konumunu güçlendirmiştir. Böylece köycülük şubeleri, devletin eğitim politikalarının

köylerde uygulanmasında tamamlayıcı bir rol üstlenmiştir (Tunç, 2018b, ss. 44-45; Çeçen, 1990, s. 190).

Halkevlerinin temel hedeflerinden biri, inkılâp ideolojisini kitlelere benimsetmektir. Köycülük şubeleri bu hedef doğrultusunda, düşünce ve yaşam tarzı açısından modernleşmenin en yavaş gerçekleştiği kırsal kesime ulaşmayı amaçlamıştır. Aydın-halk arasındaki mesafeyi azaltmak, aydınlara halkın değerlerini tanıtmak ve köylüye Cumhuriyet rejiminin temel ilkelerini benimsetmek, köycülük çalışmalarının öncelikli amaçları arasında yer almıştır. Bu doğrultuda köycülük şubesi üyeleri, köylülerle doğrudan temas kurmayı esas almış; köylerde düzenlenen toplantılar, sohbetler ve etkinlikler aracılığıyla bilinçlendirme faaliyetleri yürütmüştür (Şimşek, 2002, ss. 85-86; Şanal, 2006, s. 284).

Sonuç olarak Halkevlerinin köycülük şubesi, erken Cumhuriyet döneminde köy ve köylü politikalarının uygulamaya geçirilmesinde merkezi bir rol oynamıştır. Köycülük şubeleri, yalnızca köylünün eğitilmesini değil, aynı zamanda köy yaşamının sosyal, kültürel ve estetik açıdan dönüştürülmesini hedeflemiştir. Bu yönüyle Halkevleri köycülük şubesi, Cumhuriyet'in kırsal alandaki modernleşme ve toplumsal dönüşüm politikalarının en somut ve etkili araçlarından biri olarak değerlendirilmelidir.

Ağrı Halkevi'nin Kuruluşu

Halkevleri, Cumhuriyet yönetiminin kültür ve eğitim politikalarını taşra ve kırsal alanlara yayma hedefinin somut bir ürünü olarak, kısa süre içerisinde Türkiye'nin birçok il ve ilçesinde faaliyete geçirilmiştir. Bu süreçte Doğu Anadolu Bölgesi de Halkevleri hareketinin önemli uygulama alanlarından biri olmuş; bölgenin sosyo-kültürel yapısının dönüştürülmesi ve Cumhuriyet ideolojisinin yerleşmesi amacıyla çeşitli merkezlerde Halkevleri açılmıştır. Bu bağlamda Ağrı Halkevi, erken Cumhuriyet döneminde doğu vilayetlerinde kurulan Halkevlerinin dikkat çekici örneklerinden biridir.

Ağrı Halkevi'nin açılışı, 23 Şubat 1934 Cuma günü saat 14.00'te Ağrı İlkokulu salonunda düzenlenen törenle gerçekleştirilmiştir. Açılış törenine halkın yoğun ilgi göstermesi, Halkevlerine duyulan merak ve beklentiyi açık biçimde ortaya koymuştur (Tunç, 2018b, s. 41). Törenin yapılacağı salonun katılımcıların tamamını alamaması nedeniyle bazı vatandaşların etkinliği bina dışında takip etmek zorunda kalması, Halkevinin kuruluşunun yerel ölçekte önemli bir toplumsal hadise olarak algılandığını göstermektedir.

Açılış programı, dönemin resmî tören geleneğine uygun biçimde İstiklâl Marşı'nın okunmasıyla başlamıştır. Ardından Ağrı Valisi Rıfat Bey söz alarak

Halkevlerinin kuruluş amaçları, Cumhuriyet rejimi içindeki yeri ve toplumun kültürel gelişimine sağlayacağı katkılar hakkında bir konuşma yapmıştır. Vali Rıfat Bey'in söylevi, Halkevlerinin yalnızca birer kültür kurumu değil, aynı zamanda inkılâpların halka benimsetilmesini amaçlayan ideolojik yapılar olduğunu vurgulayan bir çerçeveye sunmuştur.

Vali'nin konuşmasını takiben Halkevi Başkanı Ali Rıza Bey ile Ağır Ceza Reisi Yahya Bey kürsüye çıkarak Halkevinin kuruluş esasları, çalışma prensipleri ve ilerleyen dönemde yürüteceği faaliyetler hakkında bilgi vermişlerdir. Bu konuşmalarda ayrıca müfettişlik bölgesi içerisinde hangi merkezlerde Halkevi açıldığına dair açıklamalara yer verilmiş, Ağrı Halkevi'nin bölgesel kültür politikaları içindeki konumu ortaya konulmuştur. Böylece açılış töreni, yalnızca yerel bir etkinlik olmanın ötesinde, Halkevleri hareketinin genel yapısını tanıtan bir bilgilendirme toplantısı niteliği de taşımıştır.

Açılış merasimi, kültürel bir etkinlikle sonlandırılmış; törenden sonra bir perdelik "İstiklâl" adlı piyes sahnelenmiştir. Bu temsil, Halkevlerinin sanatı ve tiyatroyu halkı bilinçlendirme ve millî duyguları pekiştirme aracı olarak gördüğünü göstermesi bakımından önemlidir. Açılış gününde gerçekleştirilen bu etkinlik, Ağrı Halkevi'nin ilerleyen dönemde yürüteceği kültürel faaliyetlerin de bir habercisi olmuştur (BCA, 490-1-0-0/ 994.842.2.6).

Ağrı Halkevi bünyesinde ilk açılan şube, 23 Şubat 1934 tarihinde faaliyete geçen dil ve edebiyat şubesi olmuştur (Aydın, 2018, s. 1485). Bu şube, Türk dilinin geliştirilmesi, edebî faaliyetlerin yaygınlaştırılması ve millî kültür bilincinin güçlendirilmesi gibi amaçlar doğrultusunda çalışmalar yürütmeyi hedeflemiştir. Kısa süre içerisinde köycülük şubesinin de açılmasıyla Halkevi, kırsal kesime yönelik faaliyetlerini başlatmış ve köy-şehir ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmaya başlamıştır.

Ağrı Halkevi, yedi kişilik bir yönetim kurulu ile teşkilatlanmıştır. Halkevi başkanlığına Ali Rıza Bey getirilmiştir. Yönetim kurulunda yer alan isimler, aynı zamanda çeşitli şubelerin sorumluluğunu üstlenmişlerdir. İnhisarlar Memuru İdris Bey tarih, dil ve edebiyat şubesinin; Hususi Muhasebe Müdürü Nazif Bey güzel sanatlar şubesinin; Sıhhat Memuru Vahit Danışkan spor şubesinin; Sıhhat Müdürü Şerif Özbek sosyal yardım şubesinin; Ortaokul Müdürü Fuat Kutal halk dershaneleri ve kurslar şubesinin; Nüfus Müdürü Cezai Toker ise köycülük şubesinin başkanlığını yürütmüştür (BCA, 490-1-0-0/ 994.842.2.127; Tunç, 2018a, s. 58). Bu yapı, Halkevinin bürokratlar ve yerel aydınlar eliyle yönetildiğini ve devlet-toplum ilişkilerinde aracı bir kurum olarak tasarlandığını göstermektedir.

Ağrı Halkevi'nin kuruluşu, Cumhuriyet yönetiminin doğu vilayetlerinde kültürel ve toplumsal dönüşümü hedefleyen politikalarının somut bir yansımasıdır. Açılış törenine gösterilen yoğun ilgi, Halkevlerinin yerel toplum nezdindeki önemini ortaya koyarken, oluşturulan teşkilat yapısı ve açılan şubeler, Ağrı Halkevi'nin kısa sürede etkin bir kültür merkezi hâline gelmesini sağlamıştır.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin Kuruluşu ve Teşkilatlanması

Halkevleri teşkilat yapısı içerisinde köycülük şubesi, Cumhuriyet ideolojisinin kırsal alana taşınmasında merkezi bir rol üstlenmiştir. Türkiye nüfusunun büyük çoğunluğunun köylerde yaşadığı erken Cumhuriyet döneminde, köylünün sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan geliştirilmesi, devletin temel öncelikleri arasında yer almıştır. Bu doğrultuda Halkevlerinin dokuz ana şubesinden biri olarak teşkil edilen köycülük şubeleri, özellikle taşra vilayetlerinde Halkevleri faaliyetlerinin omurgasını oluşturmuştur (Gençoğlu Onbaşı, 2011, s. 76).

Ağrı Halkevi'nde de bu anlayış doğrultusunda köycülük şubesi, kuruluş aşamasında öncelik verilen birimler arasında yer almıştır. Her ne kadar Halkevleri yönergesinde belirtilen dokuz şubenin tamamı Ağrı'da açılmamış olsa da, vilayette aktif olarak faaliyet gösteren beş şubeden birinin köycülük şubesi olması, kırsal çalışmalara verilen önemi açık biçimde ortaya koymaktadır. Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, Halkevinin açıldığı tarih olan 23 Şubat 1934'te faaliyete geçirilmiş ve kısa sürede vilâyet merkezi ile kazalarda etkin bir yapı hâline gelmiştir (BCA, 490-1-0-0/ 542.2.59.6).

Köycülük şubesinin teşkilatlanma düzeyi, üye sayıları üzerinden de kendisini göstermektedir. 24 Şubat 1934 tarihli Ağrı Halkevi kayıt defterine göre köycülük şubesine 293 üye kaydolmuştur. Bu sayı, aynı tarihte sosyal yardım şubesine kayıtlı 55 ve temsil şubesine kayıtlı 88 üyeye kıyasla oldukça yüksektir. Toplam 436 üyenin büyük bir kısmının köycülük şubesinde toplanmış olması, bu şubenin Halkevi bünyesindeki ağırlığını ve toplumsal karşılığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Üye sayısının fazlalığı, hem köylere yönelik faaliyetlerin geniş bir insan kaynağına ihtiyaç duymasıyla hem de yerel eşraf ve idarecilerin köycülük çalışmalarına ilgi göstermesiyle ilişkilidir.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin başkanlığına, yerel eşraf arasında saygın bir konuma sahip olan Mete Bey getirilmiştir. Şubenin kurucu ve aktif üyeleri arasında Firuz Bey (müteahhit), Kadir Beyzade Arif Bey (Meclis Umumi Meclisi üyesi), Şefkatlızade İsmail Bey (tüccar) ve Lütfü Bey (Meclis Umumi Meclisi üyesi) yer almıştır (BCA, 490-1-0-0/ 994.842.2.6). Özellikle Ağrı Meclis Genel Üyelerinden iki ismin köycülük şubesinin kurucu kadrosunda bulunması, bu şubenin yalnızca gönüllü bir kültür faaliyeti olarak değil, aynı zamanda yerel

yönetimle iç içe yürütülen stratejik bir çalışma alanı olarak görüldüğünü göstermektedir.

Halkevlerinde üyelik esasları bakımından partili–partisiz ayrımı yapılmaması ve her Türk vatandaşının üye olabilmesi, köycülük şubesinin geniş bir tabana yayılmasına imkân tanımıştır. Bu durum, şubenin faaliyetlerinde farklı meslek gruplarından, bürokratlardan, tüccarlardan ve eşraftan kişilerin bir arada çalışmasını sağlamıştır. Her şubenin olduğu gibi köycülük şubesinin de kendi yönetim kadrosu ve komitesi bulunmaktaydı. Komiteler genellikle iki haftada bir toplanarak yürütülen faaliyetleri değerlendirmekte, köy gezileri, yapılacak yardımlar ve izlenecek yöntemler hakkında kararlar almaktaydı (Çeçen, 1990, s. 128).

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi’nin teşkilatlanma süreci, yalnızca merkezdeki yapılanmayla sınırlı kalmamış; kısa sürede vilâyet merkezi, kazalar ve nahiyeleri kapsayacak biçimde genişletilmiştir. Şubenin kuruluşundan hemen sonra köylere yönelik çalışmaların planlanması, Halkevinin köycülük faaliyetlerine verdiği önemin bir göstergesidir. Bu yönüyle köycülük şubesi, Halkevinin en dinamik ve sahaya dönük birimi hâline gelmiştir.

Köycülük şubesinin yapısı ve işleyişi, Halkevlerinin genel ideolojik hedefleriyle doğrudan bağlantılıdır. Amaç, yalnızca köylünün maddi ihtiyaçlarını tespit etmek değil; aynı zamanda Cumhuriyet rejiminin değerlerini köylere taşımak, köylü ile devlet arasında bir güven ilişkisi tesis etmek ve köylünün kendisini yeni rejimin bir parçası olarak hissetmesini sağlamaktır. Ağrı gibi coğrafi ve sosyo-ekonomik şartları itibarıyla merkeze uzak bir vilayette, köycülük şubesinin bu misyonu daha da belirgin hâle gelmiştir.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, kuruluş aşamasından itibaren güçlü bir üye yapısına, yerel idareyle bağlantılı bir yönetime ve geniş bir faaliyet alanına sahip olacak şekilde teşkilatlanmıştır. Bu yapı, şubenin kısa süre içerisinde köy gezileri düzenlemesine, köylülerle doğrudan temas kurmasına ve Halkevlerinin kırsal alandaki görünürlüğünü artırmasına imkân sağlamıştır. Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi’nin teşkilatlanma süreci, erken Cumhuriyet döneminde köy politikalarının taşradaki uygulama biçimini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi’nin Köy Gezileri, Kurslar ve Somut Uygulamaları

Halkevleri bünyesinde faaliyet gösteren köycülük şubeleri, Cumhuriyet’in kırsal alana yönelik modernleşme ve bütünleştirme politikalarının uygulayıcıları arasında yer almıştır. Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi de köy gezileri, eğitim

çalışmaları ve köylülerin resmî işlemlerine yardımcı olma girişimleriyle bu genel çerçeve içinde faaliyet göstermiştir. Bununla birlikte Ağrı örneğini anlamlı kılan husus, yalnızca bu faaliyetlerin yürütülmesi değil; Türkçenin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaların, coğrafi ve sosyo-ekonomik şartları merkeze uzaklıkla belirlenen bir bölgede öne çıkmasıdır. Bu durum, Halkevlerinin ortak amaçlarının yerel koşullara göre farklı uygulama öncelikleri kazanabildiğini göstermektedir. Ancak mevcut bulgular, Ağrı'nın diğer Halkevlerinden bütünüyle farklı bir model oluşturduğunu söylemek için yeterli değildir; örnek, genel Halkevleri pratiğinin yerel şartlar çerçevesinde nasıl biçimlendiğini ortaya koymaktadır.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin faaliyet alanlarının başında köy gezileri gelmektedir. Köy gezileri, Halkevleri köycülük çalışmalarının en görünür ve etkili araçlarından biri olmuştur. Bu geziler vasıtasıyla Halkevi yöneticileri ve şube üyeleri, köylülerle yüz yüze iletişim kurma imkânı bulmuş; köylülerin talep ve şikâyetleri doğrudan yerinde tespit edilmiştir. Ağrı gibi coğrafi şartları zor, ulaşım imkânları sınırlı bir vilayette bu geziler, devletin köylere ulaşmasının sembolik ve pratik bir göstergesi niteliği taşımıştır.

Köycülük şubesinin köylere yönelik çalışmaları, planlı bir program dâhilinde yürütülmüştür. Bu program çerçevesinde, şehir ve kasabalarla irtibatı zayıf olan, ana dillerini büyük ölçüde kaybederek Türkçeden farklı dillerle konuşan köylere öncelik verilmiştir. Köycülük şubesi üyeleri, köy muhtarlarını merkeze davet ederek konferanslar düzenlemiş; köylere yapılan ziyaretlerde ise Türkçenin köylüler arasında yaygınlaştırılması yönünde telkinlerde bulunmuştur (Uçar, 2023, s. 128; Şahin, 2023, s. 211). Bu faaliyetler, dönemin ulus-devlet inşa süreciyle doğrudan bağlantılı olup, köylülerin etnik ve kültürel aidiyetlerinin Cumhuriyet ideolojisi çerçevesinde yeniden şekillendirilmesini hedeflemiştir.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, her ay en az iki kez köylere gidilmesini ilke edinmiş ve bu geziler sırasında köylülerle toplantılar yapmıştır. Bu toplantılarda tarihsel delillerle köylülerin Türk kökenine vurgu yapılmış, ana dillerinin Türkçe olduğu fikri anlatılmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşım, özellikle Kürt nüfusun yoğun olduğu Ağrı bölgesinde devletin dil ve kültür politikalarının yerel düzeydeki yansıması olarak değerlendirilmelidir. Köycülük şubesi, bu çalışmaları tek başına yürütmemiş; temsil şubesi ile işbirliği yaparak köylerde temsiller ve gösteriler düzenlenmesini sağlamıştır. Bu gösteriler, köylülerin ilgisini çekmek ve Halkevi faaliyetlerine katılımı artırmak açısından önemli bir işlev görmüştür (BCA, 490-1-09-0/ 994.842.2.104).

Köycülük şubesinin faaliyetleri yalnızca kültürel ve ideolojik alanla sınırlı kalmamıştır. Tarım ve hayvancılık konuları, şubenin en önemli çalışma

alanlarından biri olmuştur. Köylülerin modern, yani fennî yöntemlerle üretim yapabilmeleri amacıyla bilgilendirici faaliyetler yürütülmüştür. Toprağın ekilmesi, biçimi, hayvancılık faaliyetleri, peynircilik, yoğurtçuluk ve arıcılık gibi alanlarda köylülere rehberlik edilmiş; bu konularda bilgi sahibi olan kişiler aracılığıyla köylüye uygulamalı anlatımlar yapılması hedeflenmiştir. Bütçe imkânları ölçüsünde numune üretimler yapılması da şubenin programı içerisinde yer almıştır (BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.13). Bu yönüyle köycülük şubesi, köylünün ekonomik hayatına doğrudan müdahil olan bir yapı hâline gelmiştir.

Eğitim alanında da köycülük şubesinin önemli faaliyetleri bulunmaktadır. İl Maarif Müdürlüğü ile işbirliği yapılarak köylerde okuma odalarının açılması teşvik edilmiştir. Okuma odaları, köylülerin bilgiye erişimini sağlamak ve okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla düzenlenmiştir. Bu odalarda köylülerin ihtiyaç duyabileceği broşürler bulundurulmuş, ayrıca belirli aralıklarla yayımlanan Yurt Gazetesi köylere ulaştırılmıştır. Köy öğretmenleri, Halkevi köycülük şubesinin doğal üyeleri olarak kabul edilmiş ve özellikle Halkevi yöneticilerinin gidemediği köylerde faaliyetlerin yürütülmesi öğretmenler aracılığıyla sağlanmıştır. Öğretmenlerin düzenlediği okuma günleri ve toplantılar, köylülerin sorunlarının tartışıldığı ve çözüm önerilerinin geliştirildiği önemli platformlar olmuştur (BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.103).

Köycülük şubesinin somut uygulamalarından biri de köylülerin bürokratik işlemlerinin takip edilmesine yönelik çalışmalardır. Okuma-yazma bilmeyen veya resmi işlemlerini yürütemeyecek durumda olan köylüler için Halkevi bünyesinde bir takip bürosu kurulmuştur. Bu büro aracılığıyla köylülerin dilekçeleri ücretsiz olarak yazılmış, devlet dairelerindeki işleri takip edilmiş ve sonuçlandırılmıştır. Özellikle asker aileleri, fakir ve yardıma muhtaç kişiler ile engelli köylüler bu hizmetlerden yararlanmıştır (BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.13). Bu uygulama, Halkevlerinin köylü nezdindeki itibarını artırmış ve devletle köylü arasındaki mesafenin azalmasına katkı sağlamıştır.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, sosyal yardımlar konusunda da aktif bir rol üstlenmiştir. Savaşlarda yaralanan köylüler, şehit aileleri ve babasız kalan çocuklar himaye altına alınmış; bu kişilerin resmi işlemleri Halkevi yöneticileri tarafından takip edilmiştir. Bu çalışmalar, Halkevlerinin yalnızca ideolojik birer kurum değil, aynı zamanda sosyal dayanışmayı güçlendiren yapılar olduğunu göstermektedir (BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.13.104).

Bayram kutlamaları, köycülük şubesinin önem verdiği faaliyet alanlarından biri olmuştur. Resmî bayramların köylerde de aynı coşku ve düzen içerisinde kutlanması için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Köylerin görünür noktalarına fener asılması kararlaştırılmış ve bu uygulama özellikle Cumhuriyet Bayramı

başta olmak üzere tüm resmî bayramlarda hayata geçirilmiştir. Bayramlar vesilesiyle düzenlenen köy gezileri, Halkevi yöneticilerinin köylülerle doğrudan temas kurmasına imkân tanımıştır (BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.62).

Bu kapsamda 28 Mart 1934 tarihinde düzenlenen ve spor şubesi ile köycülük şubesinin ortaklaşa gerçekleştirdiği gezi dikkat çekicidir. Atlı gruplar eşliğinde gerçekleştirilen bu gezilerde Halkevi Başkanı Ali Rıza Bey ve Köycülük Şubesi Başkanı Mete Bey köylere gitmiş; köylülerle birlikte bayram kutlamalarına katılmıştır. Yapılan konuşmalarda Cumhuriyet'in köylüye sağladığı haklar, Köy Kanunu'nun getirdiği düzenlemeler ve Mustafa Kemal Atatürk'e duyulan bağlılık vurgulanmıştır. Bu tür etkinlikler, Halkevi faaliyetlerinin köylü nezdinde daha görünür ve anlamlı hâle gelmesini sağlamıştır (BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.61; BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.62).

1942 yılında CHP Bitlis Bölge Müfettişi Hasip Aytuna tarafından yapılan teftişler, Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin faaliyetlerine dair önemli bilgiler sunmaktadır. Raporlara göre şube, köy gezileri düzenlemiş, muhtarlarla görüşmeler yapmış ve Türkçenin yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar yürütmüştür (Uçar, 2023, s. 128). Ayrıca Halkevi bünyesinde açılan iş takip bürosu aracılığıyla köylülerin resmi işlerine yardımcı olunmuştur. Bununla birlikte, teftiş raporlarında köycülük şubesinin bazı faaliyetlerinin yüzeysel kaldığı, bilimsel nitelikte köy araştırmaları yapılmadığı ve temsil şubesiyle ortak temsillerin sınırlı olduğu yönünde eleştiriler de yer almıştır (BCA, 490-1-09-0/ 994.842.2.104).

Bu çerçevede Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi; köy gezileri, eğitim faaliyetleri, tarım ve hayvancılığa yönelik bilgilendirme çalışmaları, sosyal yardım uygulamaları ve bayram organizasyonları aracılığıyla kırsal alanda çok yönlü bir faaliyet yürütmüştür. Bu çalışmalar, Halkevlerinin yalnızca kültürel etkinlikler düzenleyen kurumlar olmadığını; köylüyle doğrudan temas kurmayı, günlük sorunların çözümüne yardımcı olmayı ve Cumhuriyet'in değerlerini kırsal alanda yaygınlaştırmayı da hedeflediğini göstermektedir. Bununla birlikte, 1942 tarihli teftiş raporlarında bazı faaliyetlerin yetersiz bulunması, planlanan amaçlarla uygulamadaki sonuçlar arasında farklılıklar bulunduğu işaret etmektedir. Bilimsel nitelikte köy araştırmalarının yapılmaması ve bazı çalışmaların yüzeysel kalması, şubenin faaliyetlerinin kapsamı ile bu faaliyetlerin niteliğinin birbirinden ayrı değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ağrı örneği, Halkevlerinin genel köycülük anlayışını yerel koşullar içinde uyguladığını; ancak bu uygulamaların her zaman hedeflenen düzeyde sonuç vermediğini göstermesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin tarihsel önemi, yalnızca gerçekleştirdiği faaliyetlerde değil, erken Cumhuriyet

döneminde kırsal topluma ulaşma çabalarının imkânlarını ve sınırlarını birlikte yansıtmada aranmalıdır.

Teftiş Raporlarında Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin Değerlendirilmesi

Halkevleri, kuruluş amaçları doğrultusunda yürüttükleri faaliyetlerin etkinliğini ve verimliliğini artırmak amacıyla belirli aralıklarla teftişlere tabi tutulmuştur. Bu teftişler, yalnızca yapılan çalışmaların kayda geçirilmesini değil; aynı zamanda eksiklerin tespit edilmesini, aksayan yönlerin eleştirilmesini ve ilerleyen dönemlerde daha planlı bir çalışma düzeninin oluşturulmasını hedeflemiştir. Ağrı Halkevi de diğer halkevleri gibi Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) müfettişleri tarafından düzenli olarak denetlenmiş; özellikle köycülük şubesinin faaliyetleri, köylere yönelik çalışmaların doğrudan Cumhuriyet ideolojisiyle bağlantılı olması sebebiyle dikkatle değerlendirilmiştir.

Ağrı Halkevi köycülük şubesine ilişkin en ayrıntılı değerlendirmeler, CHP Bitlis Bölge Müfettişi Tokat Mebusu Hasip Aytuna tarafından hazırlanan 1942 tarihli teftiş raporlarında yer almaktadır. Bu raporlarda, şubenin gerçekleştirdiği bazı faaliyetler olumlu bulunmakla birlikte, köycülük şubesinin kuruluş amacına uygun olarak yapması gereken pek çok çalışmayı yeterince yerine getiremediği açık bir biçimde ifade edilmiştir. Teftiş raporlarında yer alan maddeler incelendiğinde, değerlendirmelerin üç ana başlık altında toplandığı görülmektedir (BCA, 490-1-09-0/ 994.842.2.102).

Bu değerlendirmeler, Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin faaliyetlerini yalnızca gerçekleştirilen çalışmaların sayısı üzerinden değil, kuruluş amaçlarını ne ölçüde yerine getirebildiği açısından da ele almayı gerektirmektedir. Nitekim teftiş raporlarında bazı faaliyetlerin olumlu karşılanmasına rağmen şubenin görevlerini yeterince yerine getiremediğinin belirtilmesi, planlanan çalışmalar ile uygulamadaki sonuçlar arasında bir farklılık bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, Ağrı örneğinin önemini yalnızca köylere yönelik faaliyetlerde değil, Halkevlerinin taşradaki uygulamalarının sınırlarını ve karşılaştıkları sorunları ortaya koymasında da aramak gerektiğine işaret etmektedir.

Raporda belirtilen ilk husus, köycülük şubesinin 1942 yılı kışından önce birkaç köy gezisi düzenleyerek köylülerle doğrudan temas kurmuş olmasıdır. Bu geziler sırasında özellikle Türkçenin yaygınlaştırılması meselesi üzerinde durulmuş, köy muhtarlarıyla yapılan sohbetlerde Türkçe konuşmanın teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı Ağrı gibi bir bölgede, Türkçenin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması Cumhuriyet yönetimi açısından büyük önem taşımaktaydı. Bu bağlamda köycülük şubesinin muhtarlar

aracılığıyla yürüttüğü bu çalışmalar, teftiş raporlarında olumlu bir faaliyet olarak değerlendirilmiştir.

İkinci maddede ise, köycülük şubesinin Halkevi bünyesinde açtığı iş takip bürosu ele alınmıştır. Bu büro vasıtasıyla, devlet dairelerinde işleri bulunan köylülerin resmi işlemlerinin takip edilmesi ve köylülere gerekli kolaylıkların sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca köy gezileri sırasında halka günlük yaşam, sağlık meseleleri, memleketin iç ve dış siyaseti ile dünya ahvali hakkında bilgilendirici sohbetler yapılmıştır. Ancak teftiş raporlarında, bu faaliyetlerin yapılmış olmasına rağmen beklenen somut sonuçların elde edilemediği özellikle vurgulanmıştır. Başka bir ifadeyle, köylülerle temas kurulmuş olmakla birlikte, bu temasların kalıcı ve dönüştürücü bir etki yaratmadığı kanaatine varılmıştır.

Teftiş raporlarının en dikkat çekici ve eleştirel kısmı ise üçüncü maddede yer almaktadır. Bu maddede, Ağrı Halkevi köycülük şubesinin herhangi bir köy üzerinde ilmî tetkiklerde bulunmadığı açıkça belirtilmiştir. Köycülük şubesinin, köylerin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını inceleyerek somut veriler üretmesi ve bu veriler doğrultusunda çözüm önerileri geliştirmesi beklenirken, bu yönde ciddi bir çalışmanın yapılmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca temsil şubesi başta olmak üzere diğer halkevi şubeleriyle işbirliği yapılmadığı, köylerde açık hava temsillerinin düzenlenemediği ve mahallî dil ile gelenekler etrafında herhangi bir araştırmaya girilmediği raporda sert bir dille eleştirilmiştir. Bu durum, köycülük şubesinin faaliyetlerinin büyük ölçüde “alelade köy gezintileri” ile sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır (BCA, 490-1-0-0/ 733.2.1.104).

Teftiş raporlarından anlaşılabacağı üzere, köycülük şubesinin yalnızca köylere gidip gelmesi yeterli görülmemiş; bu gezilerin mutlaka belirli bir amaç doğrultusunda, yerinde gözlem ve uygulamaya dayalı faaliyetlerle desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Müfettiş Hasip Aytuna’ya göre, köy gezileri sırasında köylülerin günlük yaşamını doğrudan etkileyen sorunlar ele alınmalı ve bu sorunlara yönelik pratik çözümler üretilmelidir. Raporda örnek olarak, köylerdeki su kaynaklarının durumu, bataklıkların kurutulması, evlerde helâ yapılmasının teşvik edilmesi ve yeni evlerin güneş ve hava alacak şekilde inşa edilmesinin önemi gibi konular zikredilmiştir. Ancak bu alanlarda köycülük şubesi tarafından herhangi bir uygulamalı çalışma yapılmadığı, sorunların nasıl giderileceğinin köylülere gösterilmediği tespit edilmiştir.

Teftişler yalnızca Ağrı merkezle sınırlı kalmamış; ilçelerdeki halkevleri ve halkodaları da denetlenmiştir. 1941 yılında başta Eleşkirt olmak üzere Ağrı’nın ilçelerinde yapılan teftişlerde, köycülük şubelerinin bir önceki yıla kıyasla daha zayıf bir performans sergilediği ifade edilmiştir. Müfettiş raporlarında, köycülük şubesinin nasıl çalışması gerektiğinin önceki teftişlerde ayrıntılı şekilde

anlatılmasına rağmen, bu tavsiyelerin dikkate alınmadığı belirtilmiştir. İlçelerde yapılan faaliyetlerin genellikle birkaç köye yapılan kısa ziyaretlerden ibaret kaldığı, bu ziyaretlerde de yalnızca ziraat, sıtma ve temizlik gibi konularda genel tavsiyeler verilmekle yetinildiği ifade edilmiştir.

Bununla birlikte, teftiş raporlarında tamamen olumsuz bir tablo çizilmemiştir. Eleşkirt Halkevi köycülük şubesinin, yardıma muhtaç kimselere destek olması, asker ailelerine yönelik çalışmalar yapması ve devlet dairelerinde işleri bulunan vatandaşların işlemlerini takip etmesi, müfettiş tarafından takdir edilen faaliyetler arasında yer almıştır. Bu durum, köycülük şubelerinin sosyal yardım alanında görece daha başarılı olduklarını, ancak köylerin kalkınmasına yönelik bilimsel ve uygulamalı çalışmalarda yetersiz kaldıklarını göstermektedir (BCA, 490-1-0-0/733.2.1.74).

Sonuç olarak, Ağrı Halkevi köycülük şubesine dair teftiş raporları, bu şubenin taşıdığı potansiyeli açık bir biçimde ortaya koymakla birlikte, söz konusu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini de göstermektedir. Köycülük şubesinin, Cumhuriyet ideolojisinin köylere benimsetilmesi, köylülerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve modern tarım-hayvancılık yöntemlerinin uygulanması noktasında çok daha etkin bir rol üstlenebileceği; ancak planlı, programlı ve ilmî temellere dayalı çalışmaların eksikliği sebebiyle bu hedeflere tam anlamıyla ulaşamadığı anlaşılmaktadır. Teftiş raporları, Ağrı Halkevi köycülük şubesinin eksik yönlerini gözler önüne sererken, aynı zamanda bu şubenin doğru yöntemlerle çalıştırılması hâlinde bölge için ne denli faydalı olabileceğini de ortaya koyan önemli kaynaklar niteliğindedir.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesinin İşleyişi ve Etkileri

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin kuruluşu, teşkilatlanması ve faaliyetleri birlikte değerlendirildiğinde, bu yapının Cumhuriyet yönetiminin köylüye yönelik ideolojik, kültürel ve pratik hedeflerinin taşrada hayata geçirilmesinde önemli bir araç olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Halkevlerinin genel misyonu doğrultusunda köycülük şubeleri, yalnızca köy gezileri düzenleyen birimler değil; aynı zamanda köylünün sosyal hayatını düzenlemeyi, devletle olan ilişkilerini kolaylaştırmayı ve modernleşme sürecine dâhil etmeyi amaçlayan kurumlar olarak tasarlanmıştır.

Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, kuruluşundan kısa bir süre sonra geniş kapsamlı bir faaliyet programı hazırlamış ve bu programda köylüye yönelik yapılması planlanan çalışmalar ayrıntılı biçimde ortaya konmuştur. Tarım ve hayvancılığın modern yöntemlerle yapılması, Türkçenin yaygınlaştırılması, köylülerin hukuki ve idari işlerinde desteklenmesi, okuma odalarının açılması ve bayramların millî

bir çerçevede kutlanması gibi hedefler, şubenin yalnızca kültürel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik alanlara da müdahil olmayı amaçladığını göstermektedir. Bu yönüyle Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, köy merkezli kalkınma anlayışının yerel ölçekteki bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Şubenin en dikkat çekici yönlerinden biri, köylülerle doğrudan temas kurulmasına verilen önemdir. 1934 yılından itibaren merkez ve ilçelere bağlı köylere düzenlenen geziler, köylülerin taleplerinin ve şikâyetlerinin öğrenilmesine, ayrıca devlet politikalarının kırsal alanda tanıtılmasına imkân sağlamıştır. Bu faaliyetler, Köycülük Şubesi'nin yalnızca eğitim ve kültür çalışmaları yürüten bir birim olmadığını, aynı zamanda köylü ile devlet kurumları arasında iletişim kurulmasına aracılık ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte, köylülerle temas kurulmuş olması, devlet politikalarının köylüler tarafından ne ölçüde benimsendiğini veya devlete duyulan güvenin arttığını tek başına kanıtlamamaktadır. Bu nedenle söz konusu gezilerin önemi, doğrudan ve kalıcı sonuçlar ürettiği varsayımından ziyade, devlet ile kırsal toplum arasında bir temas alanı oluşturmaları üzerinden değerlendirilmelidir.

Bununla birlikte, Köycülük Şubesi'nin faaliyetlerinin büyük ölçüde köy gezileriyle sınırlı kaldığı ve bu gezilerin çoğu zaman planlı, bilimsel ve kalıcı sonuçlar doğuracak uygulamalara dönüşmediği de görülmektedir. Teftiş raporlarında da açıkça vurgulandığı üzere, köylerde somut ve örnek teşkil edecek uygulamaların yeterince yapılmaması, yerel dil, gelenek ve yaşam biçimleri üzerine araştırmaların gerçekleştirilmemesi ve diğer şubelerle işbirliğinin sınırlı kalması, şubenin en fazla eleştirilen yönleri arasında yer almıştır. Bu durum, Köycülük Şubesi'nin kuruluş amaçları ile uygulamaları arasında belirli bir mesafenin oluştuğunu göstermektedir.

Ağrı gibi coğrafi şartları zor, ulaşım imkânları kısıtlı ve nüfus yapısı heterojen bir bölgede köycülük faaliyetlerinin yürütülmesinin güçlüğü de göz ardı edilmemelidir. Personel yetersizliği, maddi imkânların sınırlılığı ve Halkevi yöneticilerinin aynı anda birden fazla görev üstlenmek zorunda kalmaları, planlanan birçok faaliyetin tam anlamıyla hayata geçirilememesine neden olmuştur. Bu çerçevede Köycülük Şubesi'nin eksiklikleri, yalnızca yerel yönetim hatalarıyla değil, Halkevleri sisteminin taşrada karşılaştığı genel yapısal sorunlarla birlikte değerlendirilmelidir.

Genel olarak bakıldığında Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, beklentilerin tamamını karşılayamamış olsa da köylülerin devletle temas kurabildiği, sorunlarını dile getirebildiği ve Cumhuriyet ideolojisiyle ilk defa doğrudan muhatap olduğu bir zemin oluşturmuştur. Bu yönüyle şube, sınırlı imkânlarına rağmen, dönemin koşulları içinde dikkate değer bir işlev üstlenmiştir.

SONUÇ

Halkevleri, Cumhuriyet yönetiminin halkla bütünleşme ve toplumu yeni rejimin değerleri doğrultusunda dönüştürme hedefinin en önemli araçlarından biri olmuştur. Bu doğrultuda 1932 yılından itibaren Türkiye genelinde hızla yaygınlaşan Halkevleri, özellikle Köycülük Şubeleri aracılığıyla kırsal alanlara ulaşmayı ve köylüyü modernleşme sürecine dâhil etmeyi amaçlamıştır. Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi de bu genel politikanın Doğu Anadolu'daki yerel bir uygulaması olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye genelindeki Halkevleri uygulamalarına bakıldığında, köycülük şubelerinin temel faaliyet alanlarının büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Köy gezileri, okuma-yazma kursları, tarım ve hayvancılığa yönelik bilgilendirme çalışmaları, sağlık ve temizlik konularında yapılan bilinçlendirme faaliyetleri ile sosyal yardım uygulamaları, hemen hemen bütün halkevlerinde ortak bir çalışma pratiği hâline gelmiştir. Bu yönüyle Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi'nin yürüttüğü faaliyetler, Halkevleri köycülük politikasının genel karakterini yansıtmaktadır. Nitekim köylülerle doğrudan temas kurulması, köylülerin bürokratik işlerinin takip edilmesi ve millî bayramların köylerde kutlanmasının sağlanması gibi uygulamalar, Batı Anadolu'dan Doğu Anadolu'ya kadar birçok bölgede benzer biçimde hayata geçirilmiştir.

Bununla birlikte, Ağrı örneği, Türkiye genelindeki Halkevleri uygulamalarıyla karşılaştırıldığında bazı özgün yönler de taşımaktadır. Coğrafi şartların zorluğu, ulaşım imkânlarının sınırlılığı, ekonomik yetersizlikler ve bölgenin sosyo-kültürel yapısı, Ağrı'daki köycülük faaliyetlerinin kapsamını ve sürekliliğini önemli ölçüde sınırlandırmıştır. Özellikle dil, kimlik ve güvenlik boyutlarının belirgin olduğu bu bölgede, köycülük şubesinin çalışmaları yalnızca sosyal ve ekonomik kalkınma hedefleriyle sınırlı kalmamış; aynı zamanda ulus-devlet inşaa sürecinin bir parçası olarak kültürel bütünleşme ve dil politikalarının yerel düzeyde uygulanmasına hizmet etmiştir. Bu yönüyle Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, Türkiye genelindeki uygulamalara kıyasla daha yoğun bir ideolojik misyon üstlenmiştir.

Öte yandan, teftiş raporlarında dile getirilen planlama eksikliği, bilimsel yöntemlerden yeterince yararlanılamaması ve faaliyetlerin yüzeysel kalması gibi eleştiriler, yalnızca Ağrı'ya özgü sorunlar olmayıp, birçok halkevinde gözlemlenen yapısal problemlerin de bir yansımasıdır. Bu durum, Halkevleri sisteminin özellikle taşra ve kırsal alanlarda karşılaştığı kurumsal kapasite sorunlarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Ağrı örneği, Halkevlerinin kırsal kalkınma hedefleri ile sahadaki uygulama imkânları arasındaki yapısal gerilimi açık biçimde göstermesi bakımından temsil gücü yüksek bir örnek niteliğindedir.

Sonuç olarak Ağrı Halkevi Köycülük Şubesi, Türkiye genelinde yürütülen Halkevleri köycülük politikalarının yerel ölçekteki bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Faaliyetler, köylülerin devletle temas kurmasını sağlamış, Cumhuriyet ideolojisinin kırsal alanda yayılmasına katkıda bulunmuş ve modernleşme sürecinin toplumsal tabanını genişletmiştir. Ancak coğrafi, ekonomik ve kurumsal sınırlılıklar nedeniyle bu çalışmalar, hedeflenen ölçüde kalıcı ve dönüştürücü sonuçlar doğuramamıştır. Bu yönüyle Ağrı örneği, erken Cumhuriyet döneminde kırsal kalkınma politikalarının imkânlarını ve sınırlarını birlikte ortaya koyan açıklayıcı bir vaka olarak Halkevleri literatürüne önemli katkılar sunmaktadır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Aydın, H. (2018). Ağrı Halkevi ve tarihsel gelişimi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 1483-1496. <https://doi.org/10.15869/itobiad.424553>
- Balkılıç, Ö. (2023). Milli ve modern köylünün peşinde: Halkevlerinin köy gezileri. *Alternatif Politika*, 15(1), 196-239. <https://doi.org/10.53376/ap.2023.08>
- CHF. (1932). *Halkevleri talimatnamesi*. Hakimiyeti Milliye Matbaası.
- CHP. (1942). *CHP Halkevleri ve halkodaları 1932-1942*. CHP Yayınları.
- CHP. (1944). *Halkevleri ve halkodaları 1943*. CHP Yayınları.
- CHP. (1945). *Halkevleri ve halkodaları 1944*. Zerbamat Basımevi.
- CHP. (1946). *1945 yılında halkevleri ve halkodaları*. Ulus Basımevi.
- Civci, S. (2013). *Halkevleri ve İzmir Halkevi'nin faaliyetleri: 1932-1951* (Yayın No. 330428) [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çeçen, A. (1990). *Atatürk'ün kültür kurumu halkevleri*. Gündoğan Yayınları.
- Duman, S. (2013). *Modern Türkiye'nin inşasında halkevleri ve Sivas Halkevi örneği*. Berikan Yayınevi.
- Emgili, F. (2021). Halkevlerinin köy ve köycülük faaliyetleri. *Tarih ve Günce*, 8, 195-226. <https://izlik.org/JA73GX23BL>
- Erdoğan, C. (2021). Adana Halkevi köycülük şubesi ve faaliyetleri. *Atatürk Yolu Dergisi*, 69, 224-241. <https://doi.org/10.46955/ankuayd.1028384>

- Gençoğlu Onbaşı, F. (2011). Halkevleri ve Ülkü dergisi: Erken Cumhuriyet dönemi köycülük tartışması. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 20(3), 69-88.
- Gökçe, S. (2019). Türk modernleşmesinde halkevlerinin yeri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 2327-2350. <https://doi.org/10.26466/opus.656129>
- Gürallar Yeşilkaya, N. (2003). *Halkevleri: İdeoloji ve mimarlık*. İletişim Yayınları.
- Kabagöz, M. (2024). Bir akademik literatür tartışması: Halkevleri neden ve nasıl araştırılmalı? *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 40(109), 239-274. <https://doi.org/10.33419/aamd.1480265>
- Karaömerlioğlu, A. (2006). *Orada bir köy var uzakta: Erken Cumhuriyet döneminde köycü söylem*. İletişim Yayınları.
- Olgun, K. (2008). *Yöresel kalkınmada Adapazarı Halkevi*. Değişim Yayınları.
- Olgun, K. (2010). İzmit (Kocaeli) Halkevi temsil şubesinin çalışmaları (1923-1951). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 26(78), 505-534. <https://izlik.org/JA22RC65DC>
- Örmecioğlu, H. T. (2019). Cumhuriyetin ilk yıllarında köycülük tartışmaları ve numune köyler. *Belleten*, 83(297), 729-752. <https://doi.org/10.37879/belleten.2019.729>
- Özçelik, F. (2025). Düzce'nin sosyal ve kültürel hayatında Düzce Halkevi. *Mavi Atlas*, 13(2), 512-537. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.1688482>
- Şahin, G. (2023). Türk vatandaşı kimliğinin oluşumunda halkevlerinin rolü: Doğu ve Güneydoğu Anadolu örnekleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, Özel Sayı: Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye*, 203-221. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1334931>
- Şanal, M. (2006). Atatürk döneminde Kayseri Halkevi ve faaliyetleri (1932-1938). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 22(64-65-66), 261-292. <https://izlik.org/JA86UJ26DY>
- Şimşek, S. (2002). *Bir ideolojik seferberlik deneyimi: Halkevleri (1932-1951)*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Toksoy, N. (2007). *Halkevleri: Bir kültürel kalkınma modeli olarak*. Orion Yayınları.
- Tunç, B. (2018a). *Ağrı Halkevleri*. Eğitim Yayınları.

Tunç, B. (2018b). Iğdır Halkevi ve faaliyetleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5(16), 36-51. <https://izlik.org/JA43BD29CX>

Uçar, U. (2023). Cumhuriyet ideolojisinin uygulama aracı olarak Ağrı Halkevi ve faaliyetleri (1934-1951). *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 64, 118-136. <https://doi.org/10.47998/ikad.1334800>

ARŞİVLER

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 542.2.59.6.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 733.2.1.103.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 733.2.1.104.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 733.2.1.13.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 733.2.1.13.104.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 733.2.1.61.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 733.2.1.62.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 733.2.1.74.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 994.842.2.6.

BCA, Fon Kodu: 490-1-0-0, Yer No: 994.842.2.127.

BCA, Fon Kodu: 490-1-09-0, Yer No: 994.842.2.102.

BCA, Fon Kodu: 490-1-09-0, Yer No: 994.842.2.104.

SÜRELİ YAYINLAR

Akşam. 20 Şubat 1932.

Akşam. 24 Şubat 1934.

Milliyet. 20 Şubat 1932.

Ulus. 21 Şubat 1937.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: The People's Houses (Halkevleri), established in the early years of the Republic of Türkiye, were designed as multifunctional institutions aiming to disseminate the principles of the new regime and promote social, cultural, and economic development. Among their various branches, the Ruralism Branch (Köycülük Şubesi) held particular importance because of Türkiye's predominantly rural population during the early Republican period. This study examines the organisational structure, activities, and effectiveness of the Ruralism Branch of the Ağrı People's House between 1932 and 1951, focusing on village visits, educational initiatives, and practical activities in rural areas. It also evaluates the branch's performance through official inspection reports prepared by Republican People's Party (CHP) inspectors. The study aims to identify the relationship between the objectives of rural development policies and their implementation at the local level, while considering both the branch's contributions and the limitations it faced.

Method: The study employs a qualitative research approach based on the analysis of archival documents, including People's House records, activity reports, and inspection reports prepared by CHP inspectors. These sources are used to examine the organisational structure of the Ruralism Branch, the nature and scope of its activities, and the assessments made by central authorities regarding its performance. A descriptive and analytical method is adopted to compare the branch's stated objectives with the practices documented in the sources. Particular attention is paid to the inspection reports, which provide evidence not only of the activities undertaken but also of the organisational shortcomings and practical difficulties encountered during implementation.

Findings: The findings indicate that the Ruralism Branch of the Ağrı People's House organised village visits soon after its establishment. These visits aimed to establish direct contact with villagers, identify their needs and grievances, and introduce the objectives of the People's Houses. Speeches addressed the principles of the Republic, the rights granted to villagers under the Village Law, public health, and agricultural productivity. Efforts were also made to encourage the use of Turkish in daily life, particularly in areas where other local languages were widely spoken.

The branch also sought to contribute to rural development through educational and practical initiatives. Its activities included guidance on agricultural techniques, animal husbandry, dairy production, and beekeeping. Reading rooms were established in villages, while newspapers and brochures were distributed to improve access to information. In addition, a bureau within the People's House

assisted villagers with bureaucratic procedures, including writing petitions and following up on official matters. Such services were particularly relevant to illiterate and disadvantaged individuals.

Nevertheless, the inspection reports reveal a gap between the branch's objectives and the implementation of its activities. Although inspectors acknowledged the efforts of branch members, they criticised insufficient planning, limited cooperation with other branches—particularly the Performing Arts Branch—and the lack of detailed studies focusing on individual villages. Village visits were sometimes considered superficial because they did not lead to practical and lasting solutions to local problems. Inspectors therefore emphasised the need for more systematic activities, including improvements in sanitation and water supply and practical agricultural training.

Conclusion and Discussion: The case of the Ağrı People's House demonstrates that the Ruralism Branch served as a local instrument of early Republican rural policy, combining educational activities, social assistance, cultural integration, and efforts to strengthen communication between the state and rural communities. Its activities sought not only to address certain rural needs but also to disseminate republican principles and promote national integration. Assistance provided to war veterans, disabled individuals, martyrs' families, and impoverished villagers further illustrates the social dimension of its work.

However, the available evidence also points to significant limitations. Organisational weaknesses, insufficient planning, limited resources, and the challenging socio-economic conditions of the region constrained the effectiveness of the branch's activities. The inspection reports are particularly important because they reveal that the organisation of village visits and the articulation of rural development objectives did not necessarily produce sustained or measurable improvements in village life. The Ağrı case therefore illustrates the distinction between the objectives of national rural policies and their practical implementation in a peripheral province. Rather than demonstrating a wholly distinct model of People's House activity, it highlights how general institutional objectives were implemented under local constraints. By bringing together activity records and official assessments, this study contributes to a more nuanced understanding of the achievements and limitations of the People's Houses in the early Republican period.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir yapay zekâ aracından faydalanılmamıştır.